

TGAU Cymraeg Iaith Uned 2

Disgrifio, Naratif ac Esbonio

Cerddoriaeth

Darnau Darllen

TGAU

Cymraeg Iaith

UNED 2

Darllen ac Ysgrifennu: Disgrifio, Naratif ac Esbonio

Deunydd Darllen i'w ddefnyddio gydag Adran A

(PAPUR ENGHREIFFTIOL)

Karl Jenkins

Enw llawn	Karl William Pamp Jenkins
Geni	17 Chwefror 1941 Penclawdd, Gŵyr, Cymru
Math o gerddoriaeth	Jazz, roc, clasurol
Bywoliaeth	Cyfansoddwr, cerddor
Offerynnau	Obo, sacsoffon, allweddellau
Hyd gyrfa	1970 hyd y presennol
Enwog am	Adiemus
Gwefan	karljenkins.com

Plant Bach

**Oes gennych chi blant bach?
Hoffech chi weld effaith gadarnhaol cerddoriaeth glasurol ar eich plentyn?
Yna dyma'r union beth i chi!**

Beth yw Plant Bach?

Grŵp o gerddorion sy'n chwarae cerddoriaeth glasurol yw Plant Bach. Mae'r enw yn gyfuniad o'r gynulleidfa - plant ac enw un o'r cyfansoddwyr enwocaf - Johann Sebastian Bach.

Pwy sy'n cael dod i'r cyngherddau?

Plant dan 5 oed a'u rhieni.

Beth sy'n digwydd mewn cyngerdd?

Cynhelir y cyngherddau mewn ystafell gyfforddus a bydd y plant yn eistedd ar glustogau ger y llwyfan yn gwrando ar y cerddorion. Dim ond 20 munud yw hyd y cyngerdd ac mae croeso i'r plant grwydro'r ystafell tra maen nhw'n gwrando.

Beth yw gwerth y cyngherddau?

Mae gwrando ar gerddoriaeth glasurol yn gallu ymlacio plentyn. Mae sawl un yn syrthio i gysgu! Gall y cyngherddau ennyn diddordeb plentyn mewn cerddoriaeth glasurol. Caiff y plant gyfle i chwarae ambell offeryn ar ddiwedd y cyngerdd. Gall hyn agor drysau i fyd newydd cyffrous!

Am fwy o wybodaeth am y cyngherddau a dyddiadau'r cyngherddau nesaf ewch i'n gwefan www.cyngherddauplantbach.cymru

DARN DARLLEN 3

Cyfansoddwyr Cymru

Robot Arwyn

Cafodd Robot Arwyn ei eni yn Nhalysarn ond mae'n byw yn Rhuthun ers 1981. Graddiodd mewn Cerddoriaeth ym Mhrifysgol Caerdydd yn 1980 a chafodd Ddiploma mewn Llyfrgellyddiaeth yng Ngholeg Llyfrgellwyr Cymru, Aberystwyth yn 1981. Bellach mae'n Brif Lyfrgellydd Cyngor Sir Ddinbych. Cyfansoddodd y gerddoriaeth i ganeuon megis: 'Gwin Beaujolais', 'Pedair Oed' a 'Brenin y Sêr'. Bu Arwyn hefyd yn flaenllaw iawn gyda'r grŵp gwerin Trisgell yn yr 80au. Yn Ionawr 2008 cafodd ei benodi'n arweinydd Côr Rhuthun. Mae'r cyfansoddwr wedi cyhoeddi tua deg o gasgliadau o ganeuon, gan gynnwys *Atgof o'r Sêr*, *Er Hwyllo'r Haul*, *Er Mwyn Yfory* a *Gwin Beaujolais*. Ymhlith yr enwogion sydd wedi perfformio'i waith mae Rhys Meirion. Mae ganddo ddau o blant.

Gareth Glyn

Cyfansoddwr a darlledwr Cymreig yw Gareth Glyn. Graddiodd mewn Cerddoriaeth o un o golegau gorau Lloegr, Coleg Merton, Rhydychen, gan arbenigo mewn cyfansoddi. Dros ddeng mlynedd ar hugain, mae wedi cyfansoddi'n helaeth ar gyfer sawl cyfrwng, o symffoniau i ganeuon pop, o'r neuadd gyngerdd i'r sgrîn deledu. Mae Bryn Terfel a Charlotte Church ac enwogion eraill wedi perfformio ei waith. Mae Rhys Ifans wedi actio'r brif ran ym mherfformiadau cyntaf dwy ddrama gerdd gan Gareth Glyn. Mae'n byw ym Modffordd, ger Llangefnï. Mae ganddo ddau fab.

Karl Jenkins

Roedd tad Karl Jenkins yn athro yn yr ysgol leol ac yn organydd a meistr y côr ym Mhenclawdd. Ganddo ef y cafodd Karl Jenkins ei hyfforddiant cerddorol cyntaf. Aeth i Ysgol Ramadeg Tre-gŵyr, ac wedyn i Brifysgol Caerdydd i astudio cerddoriaeth. Am y rhan fwyaf o'i yrfa gynnar, roedd yn cael ei adnabod fel cerddor jazz a jazz-roc. Bu'n chwarae llawer o offerynnau gan gynnwys sacsoffon, allweddellau ac obo. Cyfansoddodd gerddoriaeth i nifer o hysbysebion gan gynnwys Levi, British Airways, Renault, Volvo a Pepsi. Erbyn hyn mae'n fwy adnabyddus fel cyfansoddwr clasurol proffesiynol.

Hafan	Eich Gyrfa	Swyddi a Hyfforddiant	Addysg a Chyrsiau	Offer ac Adnoddau	Porth Sgiliau	Cysylltu â ni
--------------	-------------------	------------------------------	--------------------------	--------------------------	----------------------	----------------------

Rydych chi yma: [Hafan](#) > [Offer ac Adnoddau](#) > Gwybodaeth am Swyddi

Therapydd Cerdd

Mae therapyddion cerdd yn defnyddio sain a cherddoriaeth i helpu pobl ag anawsterau corfforol, meddyliol, cymdeithasol ac emosiynol. Trwy gyfrwng cerddoriaeth, gall pobl gyfleu eu teimladau a magu hyder.

Y Gwaith

Nid yw therapi cerdd yn ymwneud â dysgu cerddoriaeth neu asesu gallu cerddorol y cleient. Yn lle hynny, y nod yw defnyddio cerddoriaeth yn rhydd i archwilio a mynegi teimladau. Yn gyffredinol, bydd y cleient a'r therapydd yn chwarae, canu a gwrando gyda'i gilydd (yn dibynnu ar allu'r cleient). Mae cleientiaid yn defnyddio offerynnau taro yn bennaf, a'u lleisiau eu hunain os yw hynny'n bosibl. Mae therapyddion cerdd yn gweithio mewn llawer o leoedd yn cynnwys ysbytai, ysgolion arbennig, canolfannau dydd a charchardai.

Rhinweddau personol a sgiliau

I fod yn therapydd cerdd, bydd angen i chi fod:

- yn gerddor da gyda'r gallu i helpu cleientiaid i greu cerddoriaeth
- yn berson cynnes, cyfeillgar a chefnogol
- yn bwylllog ac amyneddgar ac yn dangos empathi
- â sgiliau cyfathrebu cadarn, i allu gweithio gyda chleientiaid a gweithwyr proffesiynol fel meddygon a seicolegwyr
- â sgiliau datrys problemau i asesu cleientiaid a phenderfynu ar y rhaglen therapi
- â sgiliau trefnu i gynllunio pob sesiwn therapi.

Cyflog

Mae therapyddion cerdd yn ennill rhwng £25,472 a £30,460 y flwyddyn, sy'n codi i rhwng £34,189 a £40,157 yn ôl profiad. Gall prif therapyddion cerdd ennill hyd at £46,621 y flwyddyn.

Cymwysterau

I gael lle ar gwrs ôl-raddedig, fel rheol rhaid i chi gael **gradd** mewn cerddoriaeth. Er hynny, mae rhai prifysgolion yn derbyn **graddedigion** mewn pynciau eraill, er enghraifft, addysg, nyrsio neu seicoleg, os ydyn nhw wedi cyrraedd safon uchel mewn perfformio cerddoriaeth.

Ystadegau

- Mae 66% o bobl sy'n gweithio fel therapyddion cerdd yn gweithio'n rhan-amser.
- Mae 13% yn gweithio oriau hyblyg
- Mae 2% yn weithwyr dros dro.

26 Chwefror 2015

Premiere o waith newydd Owain yn dilyn llwyddiant gyda'r Hobbit

Bydd gwaith newydd gan gyfansoddwr talentog a drefnodd y gerddoriaeth ar gyfer rhaglun newydd yr Hobbit yn cael ei berfformio yn un o brif wyliau cerddoriaeth Cymru.

Mae Owain Llwyd, 30, sydd hefyd wedi cyfansoddi ar gyfer yr X-Factor, Top Gear a Big Brother, yn edrych ymlaen yn arw at y premiere fel rhan o Wyl Gerdd Bangor, sy'n dechrau ar Fawrth 4.

Mae "wedi cyffroi'n lân" ynglŷn â'r comisiwn sydd wedi ei ysgrifennu yn arbennig ar gyfer Camerata Gogledd Cymru - ensemble o dros 20 o gerddorion ifanc, o dan arweiniad Patrick Rimes.

Bydd y cyngerdd yn cael ei gynnal yng Nghapel Penrallt, Bangor ar Sadwrn, Mawrth 7, am 7.30pm.

Aeth Owain, sy'n wreiddiol o Lyndyfrdwy, rhwng Llangollen a Chorwen, i Ysgol Dinas Brân yn Llangollen cyn symud i Ysgol y Berwyn yn y Bala ar gyfer y chweched dosbarth. Astudiodd gerddoriaeth ym Mhrifysgol Bangor.

Yn ystod ei dair blynedd fel myfyriwr israddedig enillodd holl wobrau cyfansoddi Eisteddfod yr Urdd a'r Eisteddfod Genedlaethol - yr unig gyfansoddwr i gwblhau'r gamp. Aeth ymlaen i gwblhau ei ddoethuriaeth mewn cyfansoddi ar gyfer ffilm a theledu ym Mangor cyn ei benodi'n ddarlithydd cerddoriaeth drwy gyfrwng y Gymraeg fel rhan o'r Coleg Cymraeg Cenedlaethol.

DARN DARLLEN 6

Dyma ddetholiad o Nofel O Ran, Mererid Hopwood. Mae Ifan Glyn yn gerddor ac yn magu ei blentyn ar ei ben ei hun. Mae'r detholiad wedi ei ysgrifennu o safbwynt y ferch.

Yn bedair blwydd oed mae traed yn rhan fawr o fywyd. Roeddwn i'n adnabod pobl yn ôl eu sgidie. Sgidie Dad a chydnabod Dad. A *desert boots* neu daps Green Flash. Sgidie myfyrwyr miwsig Dad fyddai'r rhain.

Byddai sgidie synhwyrol Myng-gu yn dod o dro i dro, rhai nefi, gyda bwcwl arian bach, bach a thyllau mân yn y lledr ar flaen y droed a sawdl fach bwt yn y cefn. Roedd rhain yn sgleinio. Ond nid cymaint â rhai Anti June. Roedd sgidie Anti June wedi'u gwneud o ryw ddeunydd oedd yn debycach i wydr na lledr. A doedd dim dal pa liw fyddai'r rhain. Roedden nhw'n hardd. Yn uchel ac yn hardd, a phan fyddai hi'n eu diosg i wisgo Scholl's yn eu lle, a dangos ewinedd bysedd ei thraed, a oedd yr un lliw â'r darn lledr ar flaen y sandals, byddwn i, weithiau, heb fod neb yn edrych, yn dwyn y sgidie gwydr i'r ystafell molchi ac yn cloi'r drws. Yna, ar hyd y leino byddwn yn clip clopian. Roeddwn i'n caru sgidie Anti June. Ar y cyfan, roeddwn i'n caru Anti June. Falle nid cymaint â'i sgidie hi.

'Ang hâr ad?'

Tri nodyn. Anti June yn galw. Tynnu'r sgidie'n glou. Mas o'r stafell molchi. Roeddwn i'n gwybod beth fyddai'n digwydd nesaf.

'Bydd Myng-gu ac Anti June yn mynd cyn bo hir. Dere lawr i weud gw-bei.'

A lawr â fi. Yn y gegin, byddai'r seremoni arferol yn digwydd. Myng-gu ac Anti June yn tynnu eu ffedogau, eu plygu a'u rhoi yn nrâr y seld. Byddai Myng-gu yn rhoi sgarff fach rownd ei gwddw ac Anti June yn estyn am ei modrwyon o'r soser ar bwys y tepot. Byddai'r gegin yn disgleirio ac arogl parazon yn llenwi'r lle a Myng-gu wedi bod yn lladd yr hen *germans* o'r sinc a'r tŷ bach.

'Germans, Myng-gu fach, dim *Germans*,' fyddai Anti June yn dweud bob tro.

Doedd dim llawer o bwynt. Ac unrhyw funud byddai Anti June yn chwilio am y sgidie. 'Ma chi, Anti June. Pan fydda i'n fawr, rhai fel hyn fydda i'n gwishgo hefyd.'

'Dere 'ma.'

A dyma'r wasgfa fisol. Arogl polish a pharazon a sent a lipstic Anti June, ac arogl polish a pharazon a phowdwr Myng-gu yn gusanau i gyd ar hyd fy wyneb.

'Nawr, bydd di'n gwd gyrl fach.'

Byddai Anti June yn dweud hyn bob tro. Ac yna, ar y ffordd mas am y drws ffrynt, byddai'n rhoi ei phen rownd drws y stydi.

'Ni off 'te, Ifan. Ffona os ti am rwbeth. Dim ond ishe gweud y gair. Wedi crafu tato - yn y sosban yn barod. Cofia roi halen. Ham yn y ffrij.'

A Myng-gu'n dweud:

'Na ti 'te, Ifan bach. Ma popeth yn sgwâr 'ma 'to am sbelen, a bydd y lodes fach hon yn siŵr o ofalu amdanat ti tan tro nesa... byddwn ni 'nôl wap fach.'

Gyda hyn, byddai Myng-gu yn agor clasp ei hambag ac yn estyn tamed o Sbanish o'r gwaelodion a'i roi i fi yn anrheg i'w gnoi yn lân o ddwst leinin y bag, ac i dduo fy nannedd.

'Myng-gu fach, chi'n sbwylio ni,' fyddai Dad yn dweud wedyn, ac yn codi o'i ddesg, er gwaethaf protestio Myng-gu ac Anti June, y ddwy am y gorau yn ei siarsio i beidio â symud. A'r ddwy, am ryw reswm yn diolch iddo.

Weithiau byddai Dad wedyn yn fy sgubo o'r llawr a'm rhoi ar ei sgwyddau a'm cario mas at y car. Ac yn sydyn, fyddai dim sôn am sgidie, dim ond coed a chymylau a gwynt yn fy nghlustiau a sŵn car yn cychwyn a llaw Myng-gu yn chwifio, chwifio, chwifio drwy'r ffenest nes i Anti June droi ei Hillman Imp bach glas rownd y gornel o'r golwg. A finnau'n teimlo rhyddhad mod i wedi llwyddo i ddal talcen Dad gydag un llaw a chwifio gyda'r llall a heb syrthio'r holl, holl ffordd i lawr i'r pêfment igam-ogam islaw.

Papur Enghreifftiol

TGAU

CYMRAEG IAITH

UNED 2

Darllen ac Ysgrifennu: Disgrifio, Naratif ac Esbonio

(PAPUR ENGHREIFFTIOL)

2 awr

ADRAN A (Darllen): 30 marc

Yn yr adran hon mae 6 darn darllen ar y thema 'Cerddoriaeth'. Darllenwch bob un o'r darnau'n ofalus ac yna atebwch y cwestiynau sy'n dilyn.

Darn Darllen 1

Karl Jenkins

A1. Beth yw ystyr y gair bywoliaeth? [1]

Hyd bywyd

Man geni

Gwaith

Bywyd prysur

Darn Darllen 2

Plant Bach

A2. Enwch **ddwy** o fanteision mynd i un o gyngherddau Plant Bach. [1]

.....

.....

.....

Darn Darllen 3

Cyfansoddwyr Cymru

A3. Rhwch ✓ yn y colofnau cywir i nodi i ba gyfansoddwyr mae'r ffeithiau'n berthnasol. [3]

	Robat Arwyr	Gareth Glyn	Karl Jenkin
Mae'n byw ym Modffordd.			
Mae'n gerddor proffesiynol.			
Roedd ei dad yn arweinydd côr.			
Aeth i brifysgol Caerdydd.			
Mae'n arwain côr Rhuthun.			
Mae ganddo ddau o blant.			

A4. Nodwch **ddau** beth sy'n gyffredin rhwng Gareth Glyn a Robot Arwyn. [1]

.....

.....

Darn Darllen 4

Gyrfa Cymru

A5. Beth yw ystyr y gair rhinweddau? [1]

- Nodweddion drwg
- Cymwysterau
- Gallu
- Nodweddion da

A6. Sut mae cerddoriaeth yn helpu pobl sy'n dioddef o wahanol anawsterau? [1]

.....

.....

A7. Rhwch ✓ yn un o'r colofnau i nodi a yw'r canlynol yn gywir neu'n anghywir. [4]

	Cywir	Anghywir
Ystyr therapi cerdd yw dysgu cerddoriaeth a gweld beth yw gallu cerddorol person.		
Mae therapydd cerdd yn gweithio mewn swyddfa.		
Byddai person diamynedd a byrbwyll yn berffaith ar gyfer y swydd.		
Nid oes rhaid i chi gael gradd mewn cerddoriaeth i fod yn therapydd cerdd.		

A8. Cysylltwch y gair/geiriau â'r diffiniad cywir.

[3]

empathi

math o gyffur

y gallu i gydymdeimlo

cwrs ôl-raddedig

cwrs yn dilyn gradd

cwrs i bobl heb radd

oriau hyblyg

oriau wedi eu gosod gan y cyflogwr

oriau o ddewis y gweithiwr

Darn Darllen 5

Y Cymro

A9. Tanlinellwch y gair yn y darn isod sy'n golygu rhan o ffilm sy'n cael ei dangos cyn i ffilm gael ei chyhoeddi. [1]

Premiere o waith newydd Owain yn dilyn llwyddiant gyda'r Hobbit

Bydd gwaith newydd gan gyfansoddwr talentog a drefnodd y gerddoriaeth ar gyfer rhaglun newydd yr Hobbit yn cael ei berfformio yn un o brif wyliau cerddoriaeth Cymru.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

A12.

Golygu (5marc)

(i) Nodwch pa air sydd ar goll o'r frawddeg isod. [1]

Ar ôl bod yn sâl am wythnos, roedd Teleri'n falch ei bod yn teimlo'n _____.

salach

gystal

well

wannach

- (ii) Tanlinellwch yr idiom sy'n cyfleu bod Cai yn hapus. [1]

Cafodd Cai ben blwydd gwerth chweil. Dyma'r dathliad gorau erioed! Treuliodd ddiwrnod llawn dop yn gwneud gweithgareddau awyr agored gyda'i ffrindiau. Roedd Cai ar ben ei ddigon er ei fod wedi blino.

- (iii) Dyma frawddegau o wahanol hysbysebion swydd. Nodwch pa frawddeg sy'n cyfleu bod angen gallu siarad Cymraeg yn dda ar gyfer y swydd. [1]

- a. Byddai'r gallu i siarad Cymraeg yn ddymunol.
- b. Nid oes angen gallu siarad Cymraeg.
- c. Dylech nodi a ydych yn rhugl yn y Gymraeg a'r Saesneg.
- ch. Rhaid i ymgeiswyr allu siarad Cymraeg yn rhugl.

Brawddeg _____

- (iv) Nodwch pa **ddwy** frawddeg sy'n cyfleu'r un ystyr. [1]

- a. Gwelodd loan y ci bach brown heb berchennog yn y parc ddoe.
- b. Gwelwyd y ci bach brown heb berchennog yn y parc ddoe.
- c. Roedd y ci bach brown heb berchennog yn y parc ddoe.
- ch. Cafodd ci bach brown heb berchennog ei weld yn y parc ddoe.
- d. Gwelodd y perchennog gi bach brown yn y parc ddoe.

Brawddegau _____

- (v) Darllenwch y frawddeg isod yna nodwch trwy roi ✓ yn un o'r blychau a yw Nia wedi cael y swydd. [1]

Er bod Nia wedi cael cyfweiliad da iawn wrth geisio am y swydd, roedd hi'n aflwyddiannus y tro hwn.

Cafodd Nia'r swydd.

Ni chafodd Nia'r swydd.

ADRAN B (Ysgrifennu): (40marc)

Yn yr adran hon byddwch yn cael eich asesu ar ansawdd eich sgiliau ysgrifennu.

B1. *Yn y dasg hon byddwch yn cael eich asesu ar eich gallu i brawf-ddarllen a chywiro iaith.*

(i) Darllenwch y darn canlynol. Mae 3 gwall ynddo. Chwiliwch am y 3 gwall a chywirwch nhw ar y testun. [3]

Cyhoeddais y Pennaeth fod mae blynyddoedd 7 i 9 yn cael cinio am 12 o'r gloch a'r gweddill am 12.30. Mae'r newid hwn yn cael ei wneud oherwydd bod gormod o ddisgyblion yn y freutur am hanner dydd.

(ii) Rhowch ✓ gyferbyn â'r frawddeg sy'n gywir. [1]

Rwyf am ddweud wrth yr athro na alla' i wneud y gwaith cartref heno gan fy mod yn nofio.

Rwyf am ddweud wrth yr athro na allai wneud y gwaith cartref heno gan fy mod yn nofio.

(iii) Cylchwch y sillafiad cywir: [1]

llwydiannus

llwyddianus

llwyddiannus

llwudiannus

- B2. Dewiswch **un** o'r canlynol i ysgrifennu amdano.
Bydd 20 marc am gynnwys a threfn a 15 marc am ysgrifennu'n gywir.
Dylech ysgrifennu rhwng 350 - 500 o eiriau.

[35]

Gallwch gynllunio eich gwaith yn y blwch isod cyn dechrau ysgrifennu ar y tudalennau sy'n dilyn.

Gallwch ddefnyddio tudalen ychwanegol os bydd angen.

Naill ai

- (a) Rydych chi wedi bod mewn cyngerdd/ sioe gerdd/ gŵyl gerddorol.
Ysgrifennwch flog yn ymateb i'r profiad.

neu

- (b) Ysgrifennwch lythyr cais am swydd o'ch dewis chi. Dylech nodi eich rhinweddau personol a'ch sgiliau.